

TOP-CONFERENCES

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Bozor Iqtisodiyoti Sharoitida Statistika Fanining Asosiy Vazifalari

Arzikulov Otabek Ali o'g'li

Jizzax politexnika instituti "Iqtisodiyot va menejment" kafedrasida dotsenti

Yaxshilikova Guljahon

Jizzax politexnika instituti Servis fakulteti 531-23 BH-A guruhi talabasi

ANNONTATSIYA

Ushbu maqolada statistika fanining bozor iqtisodiyoti sharoitidagi asosiy vazifalari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Statistika, bozor, iqtisod, sharoit, vazifa, rivojlanish, munosabat, talab, funktsiya.

Statistika fanining bozor iqtisodiyoti sharoitidagi asosiy vazifalari O'zbekiston Respublikasining bozor iqtisodiyoti sharoitiga o'tishi va shu munosabat bilan milliy iqtisodiyotda yuz bergan tub o'zgarishlarning sodir bo'lishi statistika zimmasidagi ma'suliyatni yanada oshiradi. Statistika oldida turgan vazifalar mamlakat iqtisodiyoti oldida turgan vazifalar bilan uzviy bog'liq bo'lib, bu vazifalar jumlasiga quyidagilar kiradi:

- ko'rsatkichlar tuzilishini bozor munosabatlari talabiga javob beradigan tarzda takomillashtirish;
- milliy iqtisodiyot tarmoqlaridagi barcha hisobotlarni bozor munosabatlariga moslash, tartibga solish va ularning aniqligini ta'minlash;
- statistikaning analitik funksiyasini oshirish;
- xo'jalik yuritishning turli shakllarini, mulkchilikning ko'p qirraligini ifodalovchi ko'rsatkichlar tizimini ishlab chiqarish;
- iste'mol bozoridagi ishlab chiqarish vositalari va qimmatbaho qog'ozlar bozoridagi mutanosiblikni, hamda inflyatsiya jarayonini tavsiflovchi ko'rsatkichlarni ishlab chiqarish;
- davlat byudjetini holatining va banklar faoliyatini, korxonalar, firmalar va aholi daromadi va ko'rsatkichlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlarni ishlab chiqarish;
- mamlakatning xorijiy davlatlar bilan bo'ladigan munosabatlarini, ular faoliyatida korxonalar qatnashish darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlarni ishlab chiqarish;
- mamlakat axolisining soni va tarkibini, axolining takror ishlab chiqarilishini aks ettiruvchi

asosiy ko'rsatkichlarni, sog'lomlik darajasi, umr uzunligi, sog'lom avlodning yuzaga kelishi va shu singari demografik ko'rsatkichlarni aniqlash;

- iqtisodiy resurslar, ularning tarkibi va dinamikasi, tarmoqlar va sohalar bo'yicha taqsimlanishi, ulardan samarali foydalanish natijalarini aniqlash;
- iqtisodiy jarayonlarning asosiy yakunlari, mahsulot jami va tarkibi, iqtisodiy o'sish darajasi, iste'mol va jamg'arish, iqtisodiyot tarmoqlari va sektorlari orasidagi nisbatni o'rganish;
- daromadlarning hosil qilinishi, taqsimlanishi va qayta taqsimlanishi, ulardan foydalanish;
- ijtimoiy sohaning rivojlanishi, xalq maorifi va sog'liqni saqlash, iqtisodiy o'sish bilan ijtimoiy rivojlanish oralig'idagi bog'lanishni o'rganish;
- uy - joy kommunal xo'jaligi va xizmatlar, turar joy fondlari, aholining uy - joy bilan ta'minlanganlik darajasi, kommunal xizmatlar va yaratilgan qulayliklarni o'rganish;
- investitsiya jarayoni, uning hajmi va tarkibi, moliyalashtirish manbai va uning samaradorligini o'rganish;
- moliyaviy operatsiyalar, muomaladagi naqd pul miqdori, ajratilgan ssuddalar hajmi, sug'urta faoliyati, fond bozori, qimmatbaxo qog'ozlar bilan bo'ladigan muomalalar va shu singarilarni o'rganish;
- tashqi iqtisodiy faoliyat natijalarini o'rganish va hokazo shu singarilardan iborat.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida statistika fani iqtisodiy jarayonlarni chuqur tahlil qilish va samarali boshqarish uchun muhim ahamiyatga ega. Uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Ko'rsatkichlar tizimini takomillashtirish: Bozor munosabatlari talablariga mos ravishda statistik ko'rsatkichlarni ishlab chiqish va ularni doimiy ravishda yangilab borish.

Hisobotlarni moslashtirish: Milliy iqtisodiyot tarmoqlaridagi hisobotlarni bozor munosabatlariga moslashtirish, ularning aniqligini va ishonchliligini ta'minlash.

Analitik funksiyani oshirish: Statistik tahlil usullarini rivojlantirish orqali iqtisodiy jarayonlarni chuqurroq o'rganish va bashorat qilish imkoniyatlarini kengaytirish.

Xo'jalik yuritish shakllarini ifodalash: Turli mulkchilik shakllari va xo'jalik yuritish usullarini aks ettiruvchi ko'rsatkichlar tizimini ishlab chiqish.

Bozor mutanosibliklarini o'rganish: Iste'mol bozori, ishlab chiqarish vositalari va qimmatli qog'ozlar bozoridagi mutanosiblikni, shuningdek, inflyatsiya jarayonlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlarni ishlab chiqish.

Davlat byudjeti va moliyaviy ko'rsatkichlarni tahlil qilish: Davlat byudjeti holati, banklar faoliyati, korxonalar va aholi daromadlarini aks ettiruvchi ko'rsatkichlarni ishlab chiqish.

Xalqaro iqtisodiy munosabatlarni ifodalash: Mamlakatning xorijiy davlatlar bilan iqtisodiy aloqalari va ularda korxonalarining ishtirokini aks ettiruvchi ko'rsatkichlarni ishlab chiqish.

Demografik ko'rsatkichlarni aniqlash: Aholi soni va tarkibi, sog'liq darajasi, umr ko'rish davomiyligi kabi demografik ko'rsatkichlarni aniqlash.

Iqtisodiy resurslarni o'rganish: Iqtisodiy resurslar, ularning tarkibi va dinamikasi, tarmoqlar bo'yicha taqsimlanishi va ulardan samarali foydalanish natijalarini aniqlash.

Ijtimoiy rivojlanishni o'rganish: Xalq maorifi, sog'liqni saqlash, uy-joy kommunal xo'jaligi va xizmatlar sohasidagi rivojlanishni o'rganish.

Ushbu vazifalarni amalga oshirish orqali statistika fani bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy jarayonlarni samarali boshqarish va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, statistikaning vazifasi ommaviy ijtimoiy-iqtisodiy xodisa va jarayonlarning hajmini, tarkibini, dinamikasini va unga ta'sir etuvchi asosiy omillarni o'rganish,

shuningdek mamlakatning ham iqtisodiy, ham ijtimoiy taraqqiyot istiqbollarini belgilab berishdan hamda mamlakatni, uning regionlari va tarmoqlarini, alohida korxonalar, firmalar va tashkilotlarni boshqarish uchun zarur bo'ladigan ilmiy asoslangan ma'lumotlar bilan boshqaruv organlarini va rahbar xodimlarni ta'minlab berishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi T.:O'zbekiston , 2018.
2. O'zbekiston Respublikasi Qonuni: "Davlat statistikasi togrisida" 2002 yil 12 dekabrda qabul qilingan.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika Qomitasi togrisidagi Nizom.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 2 sentyabrdagi 690-sonli qarori bilan tasdiqlangan.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning "O'zbekiston Respublikasi davlat statistikasi qomitasining faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari tog'risida"gi 2017 yil 31 iyuldagi PQ-3165 Qarori.
6. Arzikulov O. ECONOMIC-STATISTICAL ANALYSIS OF THE REGIONAL DEVELOPMENT OF SMALL ENTERPRISES AND MICRO-FIRMS IN THE CONDITIONS OF ACCELERATED ECONOMY //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – C. 92-105.
7. Arzikulov O. A. Artificial intelligence to increase the efficiency of small businesses //ISJ Theoretical & Applied Science, 08 (100). – 2021. – C. 412-415.
8. Arzikulov O. A. THE ROLE OF SMALL BUSINESS IN DEVELOPED COUNTRIES //Экономика и социум. – 2019. – №. 12. – C. 30-33.
9. Ali o'g'li A. O. RAQAMLI IQTISODIYOTNING JADALLASHUVIDA JIZZAX VILOYATIDA KICHIK TADBIRKORLIK FAOLIYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHNING ASOSIY JIHATLARI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – C. 94-96.
10. Otabek, A., & Dilshod, T. (2023). TIJORAT BANKLARINING KREDIT PORTFELINI BOSHQARISH YO'LLARI. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 158-167.
11. Otabek, A., & Oybek, R. (2023). Statistical study of accounting reports in manufacturing enterprises. *Academia Science Repository*, 4(04), 96-104. dotsent, Jizzax politexnika institute
12. Кузьмина, С. Н., & Атамуратова, Г. М. (2023). МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 11-16.